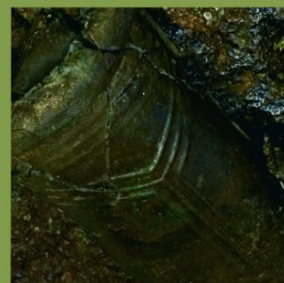

DISSERTATIONES ARCHAEOLOGICAE

ex Instituto Archaeologico Universitatis de Rolando Eötvös nominatae

Ser. 3. No. 2. | 2014

DISSERTATIONES ARCHAEOLOGICAE

ex Instituto Archaeologico

Universitatis de Rolando Eötvös nominatae

Ser. 3. No. 2.

Budapest 2014

Dissertationes Archaeologicae ex Instituto Archaeologico
Universitatis de Rolando Eötvös nominatae
Ser. 3. No. 2.

Editor-in-chief:
DÁVID BARTUS

Editorial board:
LÁSZLÓ BARTOSIEWICZ
LÁSZLÓ BORHY
ISTVÁN FELD
GÁBOR KALLA
PÁL RACZKY
MIKLÓS SZABÓ
TIVADAR VIDA

Technical editors:
DÁVID BARTUS
GÁBOR VÁCZI
ANDRÁS BÖDŐCS
DÁNIEL SZABÓ

Proofreading:
SZILVIA SZÖLLŐSI

Available online at <http://dissarch.elte.hu>
Contact: dissarch@btk.elte.hu

CONTENTS

SELECTED PAPERS OF THE XI. HUNGARIAN CONFERENCE ON CLASSICAL STUDIES

Ferenc BARNÁ	9
<hr/>	
<i>Venus mit Waffen. Die Darstellungen und die Rolle der Göttin in der Münzpropaganda der Zeit der Soldatenkaiser (235–284 n. Chr.)</i>	
Dénes GABLER	45
<hr/>	
<i>A belső várnok szerepe a rajnai és a dunai provinciák importált kerámiaspektrumában</i>	
Lajos MATHÉDESZ	67
<hr/>	
<i>Római bélyeges téglák a komáromi Duna Menti Múzeum gyűjteményében</i>	
Katalin OTTOMÁNYI	97
<hr/>	
<i>Újabb római vicusok Aquincum territoriumán</i>	
Eszter SÜVEGH	143
<hr/>	
<i>Hellenistic grotesque terracotta figurines. Problems of iconographical interpretation</i>	
András SZABÓ	157
<hr/>	
<i>Some notes on the rings with sacred inscriptions from Pannonia</i>	
István VIDA	171
<hr/>	
<i>The coinage of Flavia Maxima Helena</i>	
ARTICLES	
Gábor TARBAY	179
<hr/>	
<i>Late Bronze Age depot from the foothills of the Pilis Mountains</i>	
Csilla SÁRÓ	299
<hr/>	
<i>Roman brooches from Paks-Gyapa – Rosti-puszta</i>	
András BÖDŐCS – Gábor KOVÁCS – Krisztián ANDERKÓ	321
<hr/>	
<i>The impact of the roman agriculture on the territory of Savaria</i>	
Lajos JUHÁSZ	333
<hr/>	
<i>Two new Roman bronzes with Suebian nodus from Brigetio</i>	
FIELD REPORTS	
Zsolt MESTER – Norbert FARAGÓ – Attila KIRÁLY	351
<hr/>	
<i>The first in situ Old Stone Age assemblage from the Rába Valley, Northwestern Hungary</i>	
Pál RACZKY – Alexandra ANDERS – Norbert FARAGÓ – Gábor MÁRKUS	363
<hr/>	
<i>Short report on the 2014 excavations at Polgár-Csőszhalom</i>	

Daniel NEUMANN – Zsuzsanna SIKLÓSI – Roman SCHOLZ – Márton SZILÁGYI	377
<i>Preliminary Report on the first season of fieldwork in Berettyóújfalu-Szilhalom</i>	
Márton SZILÁGYI – András FÜZESI – Attila VIRÁG – Mihály GASPARIK	405
<i>A Palaeolithic mammoth bone deposit and a Late Copper Age Baden settlement and enclosure Preliminary report on the rescue excavation at Szurdokpüspöki – Hosszú-dűlő II–III. (M21 site No. 6–7)</i>	
Kristóf FÜLÖP – Gábor VÁCZI	413
<i>Preliminary report on the excavation of a new Late Bronze Age cemetery from Jobbágyi (North Hungary)</i>	
Lőrinc TIMÁR – Zoltán CZAJLIK – András BÖDŐCS – Sándor PUSZTA	423
<i>Geophysical prospection on the Pâturage du Couvent (Bibracte, France). The campaign of 2014</i>	
Dávid BARTUS – László BORHY – Gabriella DELBÓ – Emese SZÁMADÓ	431
<i>Short report on the excavations in the civil town of Brigetio (Szöny-Vásártér) in 2014</i>	
Dávid BARTUS – László BORHY – Emese SZÁMADÓ	437
<i>A new Roman bath in the canabae of Brigetio Short report on the excavations at the site Szöny-Dunapart in 2014</i>	
Dávid BARTUS – László BORHY – Zoltán CZAJLIK – Balázs HOLL – Sándor PUSZTA – László RUPNIK	451
<i>Topographical research in the canabae of Brigetio in 2014</i>	
Zoltán CZAJLIK – Sándor BERECKI – László RUPNIK	459
<i>Aerial Geoarchaeological Survey in the Valleys of the Mureş and Arieş Rivers (2009-2013)</i>	
Maxim MORDOVIN	485
<i>Short report on the excavations in 2014 of the Department of Hungarian Medieval and Early Modern Archaeology (Eötvös Loránd University, Budapest) Excavations at Castles Čabrad and Drégely, and at the Pauline Friary at Sáska</i>	
 THESIS ABSTRACTS	
Piroska CSENGERI	501
<i>Late groups of the Alföld Linear Pottery culture in north-eastern Hungary New results of the research in Borsod-Abaúj-Zemplén County</i>	
Ádám BÍRÓ	519
<i>Weapons in the 10–11th century Carpathian Basin Studies in weapon technology and methodology – rigid bow applications and southern import swords in the archaeological material</i>	
Márta DARÓCZI-SZABÓ	541
<i>Animal remains from the mid 12th–13th century (Árpád Period) village of Kána, Hungary</i>	
Károly BELÉNYESY	549
<i>A 15th–16th century cannon foundry workshop in Buda Craftsmen and technology of cannon moulding and the transformation of military technology from the Renaissance to the Post Medieval Period</i>	

Manorial and urban manufactories in the 17th century in Sárospatak

BIBLIOGRAPHY

Bibliography of the excavations in Brigetio (1992–2014)

Római bélyeges téglák a komáromi Duna Menti Múzeum gyűjteményében¹

LAJOS MATHÉDESZ

lmathedesz@gmail.com

Abstract

The Museum of Komárom, founded at the end of the 19th century, owns a remarkable collection of Roman age archaeological finds, most of which already got scientific attention in the last three decades. Roman stamped bricks constitute an exception, therefore, in the framework of this study I wish to deal with these finds. As old records contain only partial information or are missing completely, determining their exact location of the finds posed a problem from the point of view of my research. In the study I collected the available records regarding Roman stamped bricks, which I compared with the pieces in the collection of the Museum.

Komáromban már az 1870-es évek elején felvetődött egy múzeum alapításának gondolata.² A kezdeti sikertelenségek és kudarcok után másfél évtizeddel később, 1886. december 19-én 116 taggal megalakul a Komárom Vármegyei és Komárom Városi Történeti és Régészeti Egylet. Alapszabályát a belügyminiszter 1887. március 30-án hagyta jóvá, amelyet az egylet április 17-i közgyűlésén hirdettek ki.³

Még a múzeum alapításának terve előtt, már az 1869/70-es tanévben oktatási célokra létrejött a helyi bencés gimnáziumban egy régiségtár, amelyben történeti és régészeti emlékeket is elhelyeztek. A helyiek ezt a gyűjteményt „múzeumnak” is nevezték. A régiségtár később vétel útján gyarapodott, amelyről beszámolnak az intézmény által kiadott évkönyvekben.⁴

A kezdeti időszakban a múzeum gyűjtőterülete Komárom és környékére terjedt ki. Így a múzeum gyűjteményében nagyon sok római emlék került Komárom környéki lelőhelyekről. Ezen római gyűjtemények az elmúlt három évtizedben részlegesen katalógus formájában feldolgozásra kerültek. Elsőként a ládikaveretek, záruk, fülek, kulcsok, szögek és páncéltöredékek,⁵ majd kőemlékek,⁶ terra sigillaták,⁷ pénzek,⁸ lámpák és világítóeszközök⁹ és a csontfaragványok¹⁰ kerültek feldolgozásra. Sorozaton kívül jelent meg 2002-ben vezető a VI. Bástyában berendezett kőtárhoz.¹¹ A múzeum gyűjteményében nagy számmal előfordulnak bélyeges téglák is, amelyeket az elmúlt közel 130 év során többször is feldolgoztak, de csak részlegesen publikáltak. Ezen tanulmányban ezt a hiányosságot próbálom pótolni.

1 Ezúton is szeretnék köszönetet mondani a Komáromi Duna Menti Múzeum minden munkatársának, hogy lehetővé tették a leletek feldolgozását és a munkám során készségesen segítettek.

2 FEHÉRVÁRYOVÁ 1986, 11–12.

3 MÁCZA 2011, 11.

4 FEHÉRVÁRYOVÁ 1986, 13.

5 GASPÁR – RATIMORSKÁ 1983, 1–27.

6 RATIMORSKÁ 1984, 1–62.

7 KUZMOVÁ 1992, 1–107, Tab. 1–59.

8 BAKOS – LÁNYI – TORBÁGYI 1994, 1–88.

9 ŽUNDÁLEK – ŽUNDÁLEKOVÁ 2012, 1–224.

10 HRNČIARIK 2012, 1–160.

11 HARL – LÓRINCZ 2002, 1–64.

A múzeum gyűjteményében fellelhető leletek lelőhelye sok esetben nem megállapítható, mivel a legrégebbi leltárkönyvek, amelyek segítségünkre lehetnének az idők folyamán elkalódtak. A legrégebbi megmaradt leltárkönyv 1905-ből származik,¹² ám nem tartalmazza egyetlen egy bélyeges téglá leírását sem. A kezdeti évek múzeumi gyarapodásáról csakis az egyeslet által kiadott évi jelentésekből tudunk tudomást szerezni illetve az itt megjelent különböző tanulmányokból.

Az első 1887-es évkönyvben Gyulai Rudolf „Adalékok megyénk római hódoltsága korához” című tanulmányában többek között foglalkozik a tájainkon állomásozó különböző csapattestekkel. Számunkra érdekes lehet a Legio I Adiutrix, amelynek leírása szerint nyolc variánsa található meg az egyeslet múzeumában, amelyek mind Ó-Szőnyről származnak.¹³ Mivel konkrét variánsokat nem említ ezért lehetetlen ezen leletek azonosítása a múzeum gyűjteményében. Ezen kívül még megemlíti a szintén Brigetióból származó Legio XI Claudia bélyegét is, amelyből egy darab az egyeslet, egy pedig a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében lelhető fel.¹⁴ A múzeum gyűjteményében található egy LEG XI CPF bélyeg (*Kat. 6*), ám közel sem biztos, hogy megegyezik a Gyulai által leírt lelettel. Ezen kívül még megemlíti, hogy Vexillatio III és IV bélyegből két-két darab található az egyeslet múzeumában.¹⁵ Ezzel szemben 2013-ban csak egy téglá töredéken találtam *planta pedis* keretelésben egy Vexillatio III bélyegét (*Kat. 10*). Gyulai szerint a Cohors VII BR ANT bélyegű téglából a múzeum gyűjteményében öt variáns volt fellelhető.¹⁶ Ezzel szemben a feldolgozott leletek között csak egy tegula töredéken találtam egy COH] VII BR ANT bélyegét (*Kat. 8*). Illetve még említést tesz egy Vincentia nevű cohorsról is, amelynek egy bélyege található meg a múzeum gyűjteményében.¹⁷

Szintén ebben az évben Dr. Cseley János városi főorvos ajándékozott a múzeumnak 82 római érmét, 2 római bögrét, 3 korsót, egy fazekat, 8 méceszt, egy bronz vésőt, egy serpentin vésőt, egy agyag oltárkát, egy torzarcot terra sigillatából, egy feliratos oltárt és többrendbeli római bélyeges téglát.¹⁸ Hogy milyen és hány darab római bélyeges téglát adományozott Dr. Cseley a múzeumnak a leírásból nem derül ki. Szintén ebben az évben Voetter Ottó őrnagy többek között sok más római lelettel együtt 36 feliratos téglát is adományozott a múzeumnak.¹⁹

1888-ban az egyeslet 16 bélyeges téglához jut vétel útján. Ezek pedig a következők: 1. RF RE VPD; 2. [QVA]DRIBVR ARA; 3. LVPICINO TRB; 4. LEG X G PF (retrográd); 5. LEG XI C PF; 6. VINCENTI (retrográd); 7. SOL ALA (retrográd); 8. LICANNVS; 9. VL XIII; 10. VEXILLATIO III; 11. COH VII BR CORD; 12. COH VII BR MA(crini); 13. [C VAL C]ONST KAR; 14. LEG I ADIV MACRIF; 15. TERENTIA(nus); 16. VEXIL II.²⁰ A fentebb már leírt LEG XI C PF és a VEXILLATIO III kivételével a fent felsorolt leletek közül egyértelműen a múzeum gyűjteményében tudjuk azonosítani a [QVA]DRIBVRVM (QVADRIBVRGIVM) (*Kat. 11*), a LEG X GPF retrográd (*Kat. 5*), a VINCENTI retrográd (*Kat. 14*), a SOL ALA retrográd (*Kat. 13*), a COH VII BR COR (*Kat. 9*) és a [C VAL C]ONST KAR (*Kat. 12*) téglá bélyegeket.

12 Ezúton szeretnék köszönetet mondani Marek Gere régésznek, hogy a munkám során hozzáférést biztosított a feldolgozott leletekhez és az leltárkönyvekhez is.

13 GYULAI 1888a, 6.

14 GYULAI 1888a, 7.

15 GYULAI 1888a, 7.

16 GYULAI 1888a, 7.

17 GYULAI 1888a, 7.

18 GYULAI 1888b, 42.

19 GYULAI 1888b, 48.

20 GYULAI 1889a, 13.

Gyulai Rudolf az egyesület titkára, aki többek között az egyesület 1887–1892 között megjelent hat évkönyvét is szerkesztette, 1889-ben összeállította a múzeum egyesület első nyilvános kiállítását, amit június 9-én nyitottak meg.²¹ A kiállítás a református kollégium nagytermében volt megtekinthető 1889 és 1897 között.²² Erre az alkalomra Gyulai Rudolf megírt egy vezetőt, amely a „Kalauz a Komárommegyei és Városi Történet-Régészeti-egyesület Múzeumában” címet viseli. Ebben a 16 oldalas vezetőben részletesen leírta a kiállított tárgyakat. A 13. oldalon említést tesz arról, hogy a feliratos köveket, bélyeges téglákat és római érmeiket még nem lehet bemutatni a közönségnek, mivel rendezésük még nincs befejezve.²³

A kezdeti lendület az 1890-es években megtört. Csökkent a tagok száma, csak lassan növekedett a gyűjtemény. 1890 óta az egyesületben nem tartottak előadásokat, 1893 óta nem adta ki az évkönyvét. Több problémával kellett szembenézniük. A kezdetekhez hasonlóan nem rendelkeztek állandó székhellyel. A tárgyak 1897-ig a bencés kollégium nagytermében voltak elhelyezve, ahonnan az újonnan felépült Törvényszéki palotába kerültek.²⁴ Ezen év májusában Gyulai megrendezte a múzeum második kiállítását, majd 1897 nyarán Füssre került. Távozása előtt Weszelovszky Jánosnak adta át a múzeum gyűjteményét.²⁵ Weszelovszky Jánosra nagy feladatok vártak, újra kellett éleszteni a múzeum egyesületet.

Az egyesület átszervezése csak 1900-ban valósult meg. Az egyesület a Komárom vármegyei és városi Múzeum-egyesület néven folytatta tovább tevékenységét. Az átszervezés után újra megjelenik a múzeum egyesület évkönyve. Az újonnan megjelent múzeumi évkönyvek már nemcsak tanulmányokat, a gyűjtemény gyarapodását, hanem ásatási beszámolókat is tartalmaznak.

Számunkra érdekes lehet az 1901/1902. évi évkönyvben a múzeum gyarapodásánál említett herkályi ásatás, amelyből egy vasszekerce és nyolc különféle alakú római bélyeges téglát LVPICINI TRB felirattal került a gyűjteménybe.²⁶ Az ásatásoknál röviden megemlítik, hogy bejelentés folytán értesültek, arról, hogy a herkályi erdőben egy domb van, amely erősebb dobbanásra kong. A terület kutatását az igazgató elrendelte és báró Solymossy László engedelmével végre is hajtották. Az ásatás hónapokon keresztül folyt. Eredménye a leírás szerint egy római castellum lett, amelyből feliratos téglák, harci eszközök és edénytöredékek kerültek elő.²⁷ A szerző még megemlíti, hogy a leletekről bővebben az évkönyvben található értekezésben olvashatunk. Ám ezen évkönyvben további információkat a herkályi ásatásokról nem, csak a monostoriról szerzünk. Valószínűleg egy és ugyanazon ásatásról illetve lelőhelyről lehet szó, mivel a leírások nagy részben megegyeznek. Herkály leírását megtalálhatjuk Fényes Elek „Komárom vármegye leírása” (1848) illetve „Magyarország geographiai szótára” című könyvében Herkál pusztá alatt. A leírás szerint keletre Új-Szőny, délre Csém, nyugatra Ács, északra kis részben pedig a Duna határolja.²⁸

Milch Ármin „A monostori ásatás” című beszámolójából megtudhatjuk, hogy Szitter uradalmi erdész jelentéséből szereztek róla tudomást, hogy az ácsi erdő Duna felőli részén, mintegy 100 méterre keletre az ácsi határtól, közvetlen a Duna partján álló magaslaton valami

21 MÁCZA 2011, 11.

22 RATIMORSKÁ – VIRÁGH 1986, 164.

23 GYULAI 1889b, 13.

24 FEHÉRVÁRYOVÁ 1986, 18–19.

25 FEHÉRVÁRYOVÁ 1986, 20.

26 WESZELOVSZKY 1903a, 13.

27 WESZELOVSZKY 1903b, 15.

28 FÉNYES 1984, 102–103, FÉNYES 1994, 234.

üregnek kell lennie, mert arra rálépve kongás hallatszik.²⁹ A beszámolóból továbbá megtudjuk, hogy Weszelovszky múzeumőr próbaásatást kezdett, amelynek eredménye két fal maradványa lett. A falak által határolt területen nagyon sok tegula töredék került elő LVPICINI illetve LVPICINO TRB felirattal.³⁰ A sikeres próbaásatások után a múzeum-egyesület elhatározta a monostori ásatások folytatását, aminek vezetésével Weszelovszky Jánost és Milch Ármint bízták meg.³¹ Az ácsi erdőben feltárt őrtorony egy 9,55 x 9,55 m alapterületű négyszög alakú épület, amely a leírás szerint 1 m vastag oldalfalakkal és 1,2 m vastag alapfalakkal rendelkezett. A falak a legmagasabb megmaradt részen a 80 cm magasságot érték el.³² Az ásatás elején talált nagy mennyiségű „részben lapos“ (tegula) és „részben félgömbölyű“ (imbrex) töredék a leomlott tető részét képezte. Egyetlen teljesen ép darabot sem találtak köztük. A már fentebb említett LVPICINI illetve LVPICINO TRB feliratú bélyeges téglák kerültek itt elő. Milch Ármin szerint az őrtornyot tűz pusztította el, ezt bizonyítják az égési rétegek.³³ Ezen kívül, még említést tesz néhány 8 cm vastag tégladarabról (later), amelyek közül egyen a TERENTIANVS TRB bélyeg található.³⁴ 2013-ban a leletek feldolgozása során a múzeum gyűjteményében 4 darab LVPICINI TRB (lásd *Kat. 16–18, 21*) illetve 2 darab LVPICINO TRB (*Kat. 15, 19*) egész, illetve töredékes bélyeget találtam. Két esetben a töredékességük miatt nem megállapítható, mely bélyegről is van szó (*Kat. 20, 22*). TERENTIANVS TRB bélyegű részleges megőrződésű bélyeget csak egy darabot találtam (*Kat. 23*). Mivel a bélyegek esetében pontos leírással nem rendelkezünk, ezért száz százalékos biztonsággal nem állíthatjuk, hogy a Weszelovszky János és Milch Ármin által ismertetett leletek megegyeznek a múzeum mai gyűjteményében felelhető leletekkel.

Feltételezhetően a két ásatás leírása egy és ugyanazon lelőhelyre vonatkozik, csak a két ásató a lelőhely leírását másképp ismertette.

Az 1903. évi értesítőtől megtudjuk, ahogy azt a pusztamonostori ásatásról készült beszámolóban Milch Ármin leírta a közeljövőben további római érődítmények kerülhetnek elő. Kiderül, hogy jóslata beigazolódott, mivel Pály Zsigmond ácsi szőlőjében szőlő rigolirozása közben sorfalazatra akadtak. A szomszédos területen végzet próbaásatások eredményei alapján 2,5 – 2 méter mélyen a föld alatt épületek falai találhatóak. Az itt talált téglák töredékeken LEG I AD és COH IV bélyegek találhatóak.³⁵ A feliratos téglák feldolgozása közben COH IV bélyegű lelettel nem találkoztam, míg a LEG I AD bélyeg és annak különböző változatai az egyik leggyakoribbak. Csak a LEG I AD (teljes illetve részlegesen megőrződésű) bélyeg egyértelműen 43 leleten (*Kat. 25–66*) azonosítható. Külön soroltam be a katalógusba azon téglákat, amelyek felszínén két bélyeg töredékét véltem felfedezni. Összesen négy ilyen feliratos téglát találtam a múzeum gyűjteményében, ebből egyen biztosan a LEG I AD illetve a töredékes LEG I AD bélyeg szerepelt (*Kat. 225*). További két esetben is fennáll, hogy a LEG I AD bélyege szerepelhetett, de a részleges megőrződésük miatt ez egyértelműen nem megállapítható (*Kat. 223–224*).

1906-ban kezdődtek meg az Izsa-Leányvári ásatások. Az ásatásokat Tóth Kurucz János izsai származású tanár, amatőr régész végezte. Feltételezése szerint a leányvári táborban a Legio I Adiutrix egy osztálya székel, erről tanúskodik a temérdek bélyeges fedő cserép, amelyek

29 MILCH 1903, 39.

30 MILCH 1903, 39.

31 MILCH 1903, 39.

32 MILCH 1903, 41.

33 MILCH 1903, 42.

34 MILCH 1903, 43.

35 WESZELOVSZKY 1904, 10.

mind ezzel a jelzéssel vannak ellátva több változatban.³⁶ A bélyeg változatokat konkrétan nem ismerteti, csak megjegyzi, hogy többé-kevésbé rövidítettek és akad közte retrográd nyomású is. Leírása szerint néhány téglán kecske és kutya lábnyomokat is talált, amelyek még a kiégetés előtt kerültek rájuk³⁷. A múzeumban feldolgozott 239 feliratos téglá közül mindösszesen csak egyen találtam kutya tappancs nyomát, amely egy LEG I ADI – retrográd nyomásos bélyeg után szerepelt (*Kat. 183*). Az 1906-os ásatási szezonban leírása szerint csak egy téglán talált az első segédlegió bélyegétől különböző feliratot, mégpedig a COH VII BRIC AA bélyeget.³⁸ A múzeum gyűjteményében mindösszesen csak három téglán találtam COH kezdetű bélyeget (*Kat. 7–9*), de egyikén sem szerepelt a Tóth Kurucz János által ismertetett felirat.

Az első ásatási év után Tóth Kurucz János nem csak az épp aktuálisan felszínre került leleteket, hanem az Izsa-Leányvárról származó régebbi leleteket is ismertette. Így megjegyzi, hogy pár évvel azelőtt egy izsai embertől két darab feliratos cserepet kapott. Az egyikén a LEG I AD, míg a másikon egy kétsoros LEG I AD BOMICRESC bélyeg szerepel. Az egyik leletet Brigetióban, a másikat viszont Leányváron találta, de már nem emlékszik rá, hogy melyiket hol.³⁹ Feltételezhetően a LEG I AD / BOMICRESC két soros bélyeg Brigetióból származik, mivel innen már kerültek elő hasonló bélyegek.⁴⁰ A múzeum gyűjteményében található egy LEG I AD / BOMICRESC feliratú bélyeg (*Kat. 1*).

Elméletileg a Leányvári leletek pontos leltárát meg kellene találnunk az aktuális év leltárkönyvében, ám az ásatások mindig az adott év utolsó tételei alatt szerepelnek. Ám ezek csak egy számadatot tartalmaznak, hogy hány darab lelet került be az ásatás folytán a gyűjteménybe.

Ha már az leltárkönyvekben nem sikerült információt szerezni a leletekről, további információkat találtam Tóth Kurucz János hagyatékában, amit 2013 őszén áttanulmányozhattam.⁴¹ A hagyatékban találtam feljegyzéseket az ásatásokon előkerült leletekről, de sajnos a leggyakoribb bélyeges téglák, a LEG I AD bélyeg variációit csak számszerűsítve jegyzi fel, így nem tudjuk azonosítani hogy mely leletek származhatnak Tóth Kurucz János ásatásaiból.

1907-ben folytatódott Izsa-Leányvár feltárása. Ebben az ásatási szezonban is nagy számban kerültek elő bélyeges téglák. Ahogy az előző évekből már ismert, pontos feljegyzéssel a számokról és a bélyegeikről nem rendelkezünk. Tóth Kurucz János feljegyzése szerint a legtöbb téglán a Legio I Adiutrix bélyege szerepelt. Ahogy feljegyzi legalább 10 féle változatban, néha csak egy-két betű, néha az egész nyomás retrográd. Néhány leleten Pia Fidelis toldásokat is felfedezni vélt.⁴²

A Legio I Adiutrix különböző bélyegein kívül az 1907. évi ásatási szezonban még a következő téglabélyegek kerültek elő: egy darab QVADRIB, több darabon LVP és ICINI töredékek illetve két töredéken a ...TIANVS T... felirat szerepel.⁴³ A LVP és ICINI egyértelműen a LVPICINI TRB bélyeg volt, míg a TIANVS T töredéket feltételezhetően a Terentianus Tribunus bélyegre egészíthetjük ki. 2013-ban a múzeum gyűjteményében csak egy Terentianus Tribunus (*Kat. 23*) részleges bélyegét találtam, amely feltételezhetően nem Tóth Kurucz János ásatásából

36 TÓTH KURUCZ 1907, 61.

37 TÓTH KURUCZ 1907, 61.

38 TÓTH KURUCZ 1907, 61.

39 TÓTH KURUCZ 1907, 62.

40 CIL III 11 347.

41 Ezúton is szeretnék köszönetet mondani Ján Rajtárnak, hogy engedélyezte a hagyaték áttanulmányozását.

42 TÓTH KURUCZ 1908, 54.

43 TÓTH KURUCZ 1908, 54.

származik. A Terentianus Tribunus bélyegnél megjegyzi, hogy 1907 őszén a pilismaróti ásatásokon, amit Dr. Finály után folytatott, ő is egy sereg ilyen bélyeget talált.⁴⁴

Tóth Kurucz János hagyatékában az 1907. évi ásatások jegyzéke között a következő feljegyzésekre bukkantam: 3 darab Lupicina jelzésű cserép, 1 darab COH VII Brigetiam..., 24 darab LEG I AD cserép, 10 darab padozat téglá típus LEG I A bélyeggel. Ezen kívül még megemlíti 6 darab kerek alakú téglát (feltételezhetően *hypocaustum* oszlop részei lehettek), 4 darab fedőcserép és 5 darab *hypocaustum* fűtővezeték téglá (*tubulus?*).

Ha összehasonlítjuk a cikkben leírtakat és a hagyatékban feljegyzett leleteket, akkor rádöbbenünk, hogy a két lista korántsem egyezik. A két listán szintúgy szerepelnek a Legio I Adiutrix és a Lupicinus Tribunus bélyegek. Ám míg a cikkben Quadriburgium és Terentianus tribunus bélyegeket említ, a leletek leírásánál ezeket nem sorolja fel. Ezzel szemben említést tesz egy Cohors VII Brigetiam... ? bélyegről. Hasonló COH VII BRIC AA bélyeget említ az 1906-os ásatási beszámolóban. Megemlíti, hogy ebből a bélyegből már Brigetioban is többet is találtak és kétféleképpen olvassák: vagy Cohors VII Breucorum vagy Cohors VII Brigetiana-nak.⁴⁵

Az 1908. évi ásatási szezonban két darab LVP és TRIB (ami szintén a Lupicini tribunus bélyegre kiegészíthető) kivételével az összes többi bélyeges téglán a Legio I Adiutrix bélyege illetve néhány esetben Pia Fidelis toldással ellátott variációja szerepelt.⁴⁶ A LEG I AD bélyeggel már fentebb foglalkoztam. A LEG I AD PF bélyegű téglából (egész illetve részleges) összesen 11 darab található a Duna Menti Múzeum gyűjteményében (*Kat. 113–123*).

Az 1908-as leltárkönyvben a 56. szám alatt a következő bejegyzést találhatjuk: „különbéle római régiségek a leányvári ásatásból – 234 darab“. Tóth Kurucz János hagyatékában megtalálható a feltárt leletek listája. Számunkra érdekes, hogy feljegyzése szerint 20 bélyeges fedőcserépet és téglát említ. Hogy pontosan milyen bélyegekről van szó, ebből a feljegyzésből nem derül ki, de feltételezhetően a Legio I Adiutrix különböző variánsairól lehet szó.

1909-ben is folytatódott a leányvári ásatás. Az ásató leírása szerint a leletek ebben az évben nem nagy számban kerültek elő.⁴⁷ Az aktuális év leltárkönyvében a 121. szám alatt ezt az állítását megerősíti, mivel a feljegyzés szerint az ásatásokból „csak“ 69 darab római tárgy és 29 érem került be a múzeum gyűjteményébe. Tóth Kurucz hagyatékában az erre az évre vonatkozóan 20 bélyeges cserépet említ. Érdekes, hogy az egész listát ceruzával írták, csak a téglákra vonatkozó részt jegyezték fel tollal.⁴⁸

Tóth Kurucz János hagyatékában található feljegyzés az 1912-ben előkerült leletek listájával. A lista végén ez a bejegyzés szerepel: „ezen kívül különböző méretű és alakú bélyeges téglák, bélyeges fedőcserép töredékek.“ Az 1912-es ásatási szezonban végzett munkákról és leletekről nem közölt cikket a múzeum aktuális évi évkönyvében.

Alapi Gyula a Komáromi Múzeum igazgatója „A Komáromi Múzeum római régiségei“ című cikkében, ahogy a cím is utal rá, a múzeum gyűjteményében található római leleteket, lelettipusokat vette számba. A bélyeges tégláknál megjegyzi, hogy azok és a cserépek százai egyenlőre a földön vannak lerakva. Kivételt csak azokkal tettek, amelyeken nem a LEG I ADI felirat,

44 TÓTH KURUCZ 1908, 54.

45 TÓTH KURUCZ 1907, 61.

46 TÓTH KURUCZ 1909, 54.

47 TÓTH KURUCZ 1910, 92.

48 Felvetődik, hogy a bélyeges téglákra vonatkozó részt nem utólagosan írták-e hozzá.

hanem más csapattest vagy katonai tribunus neve szerepelt. Ám megjegyzi, hogy a múzeum gyűjteményében a legnagyobb részt az első segédlegió és annak bélyegei találhatók meg.⁴⁹

Szilágyi János „A Pannoniai bélyeges téglák” című munkájában is foglalkozik a Komáromi Múzeum bélyeges tégláival. Kivétel nélkül az összes téglát a múzeum gyűjteményéből Ószőny lelőhely alatt tüntet fel.⁵⁰ Néhány izsa-leányvári bélyeges téglát, amit munkájában megemlíti csakis a Pozsonyi Zemedelské Múzeum illetve Pozsonyi Múzeum gyűjteményében ismerteti.⁵¹

Az ószőnyi lelőhelyüként feltüntetett leletek között leggyakoribb a Legio I Adiutrix és annak különböző bélyeg variációi.⁵² Ezen kívül egy bélyeg a Legio I Noricorum,⁵³ egy a Legio II Italica⁵⁴ kétsoros, két példányon a Legio X Gemina,⁵⁵ egyen a Legio XI Claudia⁵⁶ bélyege szerepel. Ezen leletek közül napjainkban ténylegesen csak a Legio II Italica kétsoros bélyege (*Kat. 2*), három példány a Legio X Gemina különböző variánsaival (*Kat. 3–5*), egy példányon pedig a Legio XI Claudia (*Kat. 6*) bélyege található meg.

A legiók kivételével még egy ép és egy töredékes példányon a Vexillatio III⁵⁷, egy ép és egy csonka példányon a V L XIII et XV⁵⁸ bélyeget ismertette Szilágyi. A cohorsok közül összefüggésbe hozza a két példányt a Cohors VII Breucorum Antoniniana⁵⁹ jelzővel, egy példányon a Cohors VII Breucorum Gordiana⁶⁰ bélyeg, egy elmosódott példányon pedig csak a COH...⁶¹ betűk olvashatók ki. A fent felsoroltak közt napjainkban egyértelműen a múzeum gyűjteményében megtalálható a Vexillatio III (*Kat. 10*), egy példányon a Cohors VII Breucorum Antoniniana (*Kat. 8*), egy példányon a Cohors VII Breucorum Gordiana (*Kat. 9*) és a Cohors töredékes (*Kat. 7*) bélyege.

Szilágyi 1933-as munkájában említést tesz továbbá Lupicini Tribunus⁶² (összesen 10 példány) és Terentianus tribunus⁶³ (legalább négy példányon), Quadriburgium⁶⁴ (egy példányon) és C Val Const Kar⁶⁵ (egy töredékes példányon) bélyegeiről. A Szilágyi János által felsorolt bélyegek közül napjainkban a Lupicinus Tribunus illetve Lupicino Tribunus (*Kat. 15–22*) bélyegből nyolc példány, Terentianus Tribunus (*Kat. 23*) bélyegből egy töredékes példány, míg a töredékes Quadriburgium (*Kat. 11*) és a C Val Const Kar (*Kat. 12*) magángyártótól is egy-egy példány található meg.

Szilágyi munkájában a komáromi leletekkel kapcsolatban mindig Ószőny lelőhelyet tünteti fel. Leltári számokat ezen leletek mellett nem ismertet. Munkája írásakor elméletileg még rendelkezésére állhattak a múzeum legrégebbi leltárkönyvei, amelyek valamikor a két világ-háború között kallódtak el.⁶⁶

49 ALAPI 1915, 337.

50 SZILÁGYI 1933, 7–9, 11–18, 23, 38.

51 SZILÁGYI 1933, 9, 11, 13.

52 SZILÁGYI 1933, 7–9, 11–18.

53 SZILÁGYI 1933, 23.

54 SZILÁGYI 1933, 38.

55 SZILÁGYI 1933, 58, 60.

56 SZILÁGYI 1933, 63.

57 SZILÁGYI 1933, 83.

58 SZILÁGYI 1933, 83.

59 SZILÁGYI 1933, 89–90.

60 SZILÁGYI 1933, 90.

61 SZILÁGYI 1933, 94.

62 SZILÁGYI 1933, 98.

63 SZILÁGYI 1933, 99.

64 SZILÁGYI 1933, 104.

65 SZILÁGYI 1933, 108.

66 MÁCZA 2011, 15.

A Szilágyi János által felsorolt leletek illetve a mai gyűjteményben fellelhető bélyegek számában azért is lehet eltérés, mivel 1951-ben a római kori gyűjtemény nagy részét a pozsonyi Szlovák Múzeumba, a képzőművészeti gyűjtemény 67 darabját a bajmóci képtárba szállították. Később az elszállított tárgyak nagy része visszakerül a komáromi múzeumba.⁶⁷

A régi leltárkönyvek hiánya miatt a múzeum külsős munkatársakkal 1955-től a leletekről új evidenciát hoz létre.⁶⁸ A múzeumban található tárgyak új leltári száma római kettessel, kötőjellel és számmal látták el. A leletek feldolgozása közben pár esetben figyelmes lettem arra, hogy egy-egy téglán ugyanaz a szám szerepel. Néhány esetben az leltári szám kopott, illetve nem egyértelműen kivehető, ebben az esetben a számot kérdőjellel jelöltem. Szintén feltűnt hogy az leltárkönyvben leírt lelet nem minden esetben egyezik meg a tényleges bélyeggel a téglákon. A feldolgozásom során a katalógus részben a leletek rövid leírása után a leletek méreteit illetve leltári számát tüntetem fel.

1972-ben Brünmben került beadásra Jozef Bujna diplomamunkája, amelyben az akkori Szlovákia területéről származó bélyeges téglákkal foglalkozik. Elmondása szerint munkájában több mint 1200 bélyeges téglát gyűjtött össze.⁶⁹ Sajnos a munka soha nem jelent meg és mivel a kutató később már nem a római korról foglalkozott, a kutatási eredményét sem publikálta. Sajnos a munka hozzáférhetetlensége miatt nem állt módomban áttanulmányozni, de feltételezhetően ő is foglalkozott a Komáromi Múzeum gyűjteményében található bélyeges téglákkal.

67 MÁCZA 2011, 15.

68 MÁCZA 2011, 15.

69 Ezúton is szeretném megköszönni Jozef Bujna szíves szóbeli közlését.

Katalógus

(A méretek jelölése: hosszúság x magasság x vastagság)

LEG I AD / BOMICRESC

Kat. 1. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Kétsoros bélyeg. Első sorban: LEG I AD, míg a másodikban BOMICRESC található. A két sort egy vonal választja el. Az első sort egy faág motívum zárja le.

Méret: 12,5 x 6–7,2 x 3 cm

Leltári szám: nincs

LEG II ITAL /

Kat. 2. Bélyeges téglá töredéke.

Kétsoros bélyeg. Első sor LEG II ITAL, második sor töredékes – olvashatatlan.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: II–2165

LEG X GE PF

Kat. 3. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

LEG X GE PF bélyeg *planta pedis* keretben.

Méret: 12–16 x 18 x 3,9 cm

Leltári szám: nincs

LEG X G PF

Kat. 4. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

[LE]G X G PF bélyeg *planta pedis* keretben.

Méret: v. 2,6 cm

Leltári szám: II–2232

LEG X G PF – retrograd

Kat. 5. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Egyszerű keretben retrograd LEG X G PF bélyeg.

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II–2144

LEG XI C PF

Kat. 6. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Tabula ansata keretelésben (aminek felső része nem teljesen vehető ki) LEG XI C PF bélyeg.

Méret: v. 3,9 cm

Leltári szám: II–2174

COH...

Kat. 7. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Planta pedis keretben egy erősen sérült bélyeg található. A bélyegből csak az első három betű: COH vehető ki.

Méret: v. 3–3,4 cm

Leltári szám: nincs

COH VII BR ANT

Kat. 8. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: COH] VII BR ANT

Méret: v. 2,8–3 cm

Leltári szám: nincs

COH VII BR COR

Kat. 9. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

COH VII BR COR bélyeg *tabula ansata* keretelésben (csak a végén őrződött meg). A C BR CO betűk és a keretelés felső része csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3,5 cm

Leltári szám: II–2153 áthúzva, II–2212

VEXILATIO III

Kat. 10. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Planta pedis keretben VEXILATIO III bélyeg szerepel.

Méret: v. 2–3,8 cm

Leltári szám: II–2919

Quadriburgium

Kat. 11. Bélyeges téglá töredéke.

Bélyeg: QVA]DRIBVRVM

Méret: v. 5,4 cm

Leltári szám: II–4319

C VAL CONST KAR

Kat. 12. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: C VAL C]ONST KAR. Az O betű csak részlegesen őrződött meg.

A szavak közt háromszög formájú interpunkció.

Méret: v. 1,6–2,2 cm

Leltári szám: II-2157

SOL ALA – retrográd

Kat. 13. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrográd bélyeg: SOL ALA.

Méret: 6,2–6,5 x 13,4–13,6 x 2 cm

Leltári szám: II-2807

VINCENTIA – retrográd

Kat. 14. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: VINCENTIA – retrográd. A bélyeg nehezen kivehető.

Méret: 9 x 17,7 x 3,3 cm

Leltári szám: II-2904

LVPICINI TRB / LVPICINO TRB

Kat. 15. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LVPICINO TRB – nem egyforma nagyságú betűk.

Méret: 28,6–30,3 x 10,2 x 3 cm

Leltári szám: II-2209

Kat. 16. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LVPI]CINI TRB

Méret: v. 3,6 cm

Leltári szám: II-2190

Kat. 17. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]VPICINI TRB

Méret: 15,8 x 16 x 3–3,2 cm

Leltári szám: II-2148

Kat. 18. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: L]VPICINI [TRB – az L, V és I, T betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 19. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LV]PICINO TRB – a betűk nem egyforma nagyságúak. A P, I és N betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 20. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LVPI[

Méret: v. 2,4 cm

Leltári szám: II-2166

Kat. 21. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LVPICINI] TRB – az I és T betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2189

Kat. 22. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]RB – a betűk nehezen kivehetők.

Méret: v. 2,5 cm

Leltári szám: II-2155

TERENTIANVS TRB

Kat. 23. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: T]EREN[TI]ANVS TRB

Méret: 18,8–33 x 23,3–31 x 7,6 cm

Leltári szám: II-2987

LEG I AD bélyeg és töredékei:

Kat. 24. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A LEG I AD bélyeget *tabula ansata* keretelés határolja.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: II-2862

Kat. 25. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: csak egy D betű őrződött meg.

Méret: v. 2,6 cm

Leltári szám: II-3028

Kat. 26. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG] I AD *tabula ansata* keretelésben. A keretelés alsó része illetve a G betű részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 0,3–2,8 cm

Leltári szám: II-3024

Kat. 27. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: L]EG I AD – az L és D betűk részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,5 cm

Leltári szám: II-2932

Kat. 28. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg rossz megőrződésű:]AD – *tabula ansata* keretben
Méret: v. 3,2 cm
Leltári szám: II-2867

Kat. 29. Bélyeges téglá töredéke, imbrex?

A bélyeg felszíne nagyon sérült csak a L]EG I [betűk töredéke vehető ki.
Méret: v. 1,8 cm
Leltári szám: II-2903

Kat. 30. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I[- *tabula ansata?* keretelésben. A betűk között interpunkciók ismerhetők fel. A bélyeg felszíne rossz megőrződésű.
Méret: v. 6,5 cm
Leltári szám: II-2964

Kat. 31. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD.
Méret: v. 3,3 cm
Leltári szám: II-2225

Kat. 32. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A[- Az E, G és A betűk csak részlegesen őrződtek meg.
Méret: v. 2,7 cm
Leltári szám: II-2996

Kat. 33. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretelésben. A bélyeg felszíne több helyen sérült, így a keretelés eleje is hiányzik.
Méret: v. 2,3-2,7 cm
Leltári szám: II-2208

Kat. 34. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I AD – A D betű fordítva és csak részlegesen őrződött meg.
Méret: v. 4 cm
Leltári szám: II-2226

Kat. 35. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]AD – *tabula ansata* keretelésben. Csak a betűk alsó részei őrződtek meg.
Méret: v. 3 cm
Leltári szám: II-2856

Kat. 36. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – a felszín több helyen sérült.
Méret: v. 1,8 cm
Leltári szám: II-2826

Kat. 37. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg:]D – *tabula ansata?* keretelésben.
Méret: v. 2,7 cm
Leltári szám: II-2926

Kat. 38. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:] I AD[- a felszín több helye sérült.
Méret: 8 x 14,8 x 3 cm
Leltári szám: II-2226

Kat. 39. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]D – *tabula ansata* keretben.
Méret: v. 2,1-2,3 cm
Leltári szám: II-2178

Kat. 40. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:] I AD – a keret alja nem vehető ki. Az I betű után mintha egy háromszög alakú interpunkció volna.
Méret: 14,8 x 12 x 3-3,2 cm
Leltári szám: II-2855 – áthúзва, II-3010

Kat. 41. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]EG I AD – *tabula ansata* keretben. A keret felső része nem vehető ki. A felszín több helyen sérült.
Méret: 8 x 13,4 x 2,2-2,4 cm
Leltári szám: II-2829 vagy 2899 – elmosódott

Kat. 42. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben. A D betű fordítva van.
Méret: v. 2,1-2,5 cm
Leltári szám: II-2231

Kat. 43. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I AD – profilált keretben.
Méret: v. 2,2-2,3 cm
Leltári szám: II-2484? - elmosódott

Kat. 44. Bélyeges téglá töredéke, imbrex?

Bélyeg:]EG I AD – *tabula ansata* keretben. Az E csak részlegesen őrződött meg.
Méret: v. 2 cm
Leltári szám: II-2922

Kat. 45. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]AD – a felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2,3 cm

Leltári szám: II-3036

Kat. 46. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LE]G I AD – nehezen kivehető, mivel a felszínét habarcs borítja. Talán *tabula ansata* keretelésben lehetett a bélyeg.

Méret: v. 2-3 cm

Leltári szám: II-2176

Kat. 47. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG] I AD.

Méret: v. 2,7-2,8 cm

Leltári szám: II-2216?

Kat. 48. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben. A bélyeg felső határa és lezárása nem ismerhető fel.

Méret: 29,2 x 14 x 2,3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 49. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]D – *tabula ansata* keretben.

Méret: v. 3,9-4 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 50. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben.

Méret: 37,5 x 16,8 x 2,4-2,6 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 51. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben. Néhány betű nagyon töredékesen őrződött meg.

Méret: v. 2,7-3,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 52. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I [A- E, I és A betűk csak töredékesen őrződtek meg.

Méret: 29 x 24 x 3-3,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 53. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben. A bélyeg több helyen sérült.

Méret: 23,3 x 14 x 2-2,2 cm

Leltári szám: II-2156? - kopott

Kat. 54. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]D – részleges

Méret: 25,5 x 24 x 4-4,2 cm

Leltári szám: II-2943? - kopott

Kat. 55. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I[- *tabula ansata* keretben. Az I csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 2,3-2,5 cm

Leltári szám: II-2160

Kat. 56. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE]G I A[- a felszíne több helyen sérült. Az A betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3-3,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 57. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben?

Méret: 30,2 x 29,6 x 3,5-4,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 58. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I AD. Az E betű csak részlegesen őrződött meg. A keretelés felső része hiányzik

Méret: v. 3-3,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 59. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben.

Méret: 41,4 x 39 x 6,2-7,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 60. Bélyeges téglá, hypocaustum része, kör alakú.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben.

Méret: á. 22,5, v. 8-8,5 cm

Leltári szám: II-2965

Kat. 61. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I A[- felszínét habarcs borítja.

Méret: v. 8,6-9,4 cm

Leltári szám: 2802? nagyon halvány

Kat. 62. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretelésben. Az felirat elején lévő ansát egy stilizált fenyőfa ág tölt ki, míg a végén lévő ansát egy stilizált koszorú ékíti. A felszín több helyen sérült. A LEG I és AD szavakat háromszög alakú interpunkciók választanak el.

Méret: v. 8 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 63. Bélyeges téгла, tubulus.

Bélyeg:]AD – a felszínét habarcs fedi. Csak a betűk sziluetjei vehetők ki.
Méret: 31 x 13 x 16, v. 1,5-2 cm
Leltári szám: II-3014

Kat. 64. Bélyeges téгла, hypocaustum.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben.
Méret: á. 22,6 cm, v. 7,8-8,8 cm
Leltári szám: II-2965

Kat. 65. Bélyeges téгла töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – a felszíne elég kopott, pár betű csak részlegesen ismerhető fel.
Méret: 49,2 x 18,3 x 1,8 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 66. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretben. A felszíne több helyen sérült.
Méret: v. 3-3,2 cm
Leltári szám: II-2905? - kopott

LEG I ADI

Kat. 67. Bélyeges tégl töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A]DI.
Méret: 8-12 x 16 x 3 cm
Leltári szám: II-2871

Kat. 68. Bélyeges téгла töredéke, imbrex.

Bélyeg: L]EG I ADI
Méret: 10,7 x 12,5 x 2,3 cm
Leltári szám: II-2925

Kat. 69. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LE]G I ADI[-a felszín több helyen sérült.
Méret: v. 3,7 cm
Leltári szám: II-2837

Kat. 70. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I VDI.
Méret: v. 2,8-3 cm
Leltári szám: II-2137

Kat. 71. Bélyeges téгла töredéke, imbrex.

Bélyeg: L]EG I ADI.
Méret: v. 2 cm
Leltári szám: II-2204

Kat. 72. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – *tabula ansata* keretben.
Méret: 31 x 21 x 3-4,5 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 73. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I] ADI – nagyon rossz megőrződésű, alig olvasható.
Méret: v. 2,7 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 74. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg:]DI -a felszíne nagyon sérült. A betűk csak részlegesen őrződtek meg.
Méret: 31 x 27 x 3-3,4 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 75. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG] I VDI – nagyon halvány szinte olvashatatlan.
Méret: 32 x 28 x 3,8-4,2 cm
Leltári szám: II-2164

Kat. 76. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LE]G I VDI – a felszín több helyen sérült. Rossz megőrződésű, szinte kivehetetlen a bélyeg.
Méret: 48 x 43 x 2,8-3,9 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 77. Bélyeges téгла töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – *tabula ansata* keretben. A bélyeg felszíne több helyen sérült. Az A és I betűk csak részlegesen őrződtek meg.
Méret: v. 2,8-3 cm
Leltári szám: II-2198

LEG I ADIE

Kat. 78. Bélyeges téгла töredéke, imbrex.

Rossz megőrződésű bélyeg:] VDIE.
Méret: 8-8,5 x 13,5 x 2 cm
Leltári szám: II-2266? Nagyon halvány

Kat. 79. Bélyeges téгла töredéke, tegula?

Bélyeg:]DIE – rossz megőrződésű
Méret: v. 3,2 cm
Leltári szám: II-2218

Kat. 80. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]VDIE.

Méret: 13,5-14,2 x 12 x 2 cm

Leltári szám: II-2207

Kat. 81. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LE]G I ADIE – a felszín több helyen sérült.

Méret: 17 x 11 x 2,3-2,4 cm

Leltári szám: II-2344? - kopott, alig olvasható

Kat. 82. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg:]I VDIE – a felszint üledék borítja.

Méret: 3,2 cm

Leltári szám: II-3005

Kat. 83. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]G I VDIE – a felszín több helyen sérült. A G betű csak töredékesen őrződött meg.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: II-2881

Kat. 84. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:] I VDIE – a felszín több helyen sérült.

Méret: v. 1,9 cm

Leltári szám: II-2860

Kat. 85. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:] I VDIE – a felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2,6-3 cm

Leltári szám: II-2984

Kat. 86. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]G I ADIE – a G csak részlegesen őrződött meg.

Méret: 13,5 x 12,5 x 2,8-3,4 cm

Leltári szám: II-2902

Kat. 87. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]VDIE – a felszín több helyen sérült.

Az V csak részlegesen őrződött meg.

Méret: 21,5 x 14 x 1,8-2 cm

Leltári szám: II-2199

Kat. 88. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]VDIE – a felszint részlegesen habarcs borítja.

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2860

Kat. 89. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: L]EG I ADIE – a felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II-3018

Kat. 90. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]VDIE – a keretelés felső része nem kivehető.

Méret: v. 2,1 cm

Leltári szám: II-2945

Kat. 91. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADIE – a keretelés alja és eleje hiányzik. Az LEG betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,8 cm

Leltári szám: II-2233

Kat. 92. Bélyeges téglá töredéke, later?

Bélyeg:]ADIE.

Méret: v. 4,5 cm

Leltári szám: II-2914

Kat. 93. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LE]G I ADIE -a keretelés alsó része nem ismerhető fel.

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II-2154

Kat. 94. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: ADIE – a keret alsó része nem kivehető. Az A csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3-3,6 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 95. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]D[I]E

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II-2900?

Kat. 96. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I [A]DIE. A felszíne több helyen sérült. Az A, D, I és E betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,3-3 cm

Leltári szám: II-2203 áthúzva, alatta II-4318

Kat. 97. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]DIE
Méret: v. 3,4-3,8 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 98. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE]G I VDIE – a felszínét habarcs fedi, ezért csak részlegesen ismerhetők fel a betűk.
Méret: 24,4 x 35 x 3,8-4,6 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 99. Bélyeges téglá töredéke, hypocaustum téglá.

Bélyeg: LEG I ADIE – a felszínét habarcs fedi, ezért a betűk csak töredékesen ismerhetők fel.
Méret: 17,7 x 16 x 5,3-5,5 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 100. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I] ADIE – a felszín több helyen sérült.
Méret: 23,7 x 15 x 2-2,5 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 101. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD]IE – felszíné több helyen sérült.
Méret: 30,5 x 33 x 2,53 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 102. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I ADIE – a felszín több helyen sérült. A keretelés alsó része nem kivehető.
Méret: v. 3,3-3,7 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 103. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I ADIE – a felszíné több helyen sérült.
Méret: 20,5 x 18 x 4,8-5,5 cm
Leltári szám: II-2998

Kat. 104. Bélyeges téglá, hypocaustum.

Bélyeg: LEG I ADIE – pár betű csak részlegesen ismerhető fel, mivel felszínét habarcs fedi.
Méret: 20 x 20 x 6,1-6,4 cm
Leltári szám: II-2227

Kat. 105. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I ADIE
Méret: v. 2,5 cm
Leltári szám: II-2855

Kat. 106. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I] ADIE
Méret: v. 1,5-1,8 cm
Leltári szám: II-2195

LEG P ADI

Kat. 107. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG P ADI – *tabula ansata* keretelésben.
Méret: v. 3,7 cm
Leltári szám: II-2220? - kopott

LEG I AR?

Kat. 108. Bélyeges téglá töredéke, hypocaustum része.

Bélyeg: L]EG I AR? - *tabula ansata* keretben? A felszín nagyon rossz megőrződésű, habarcs borítja. A LEG I A szavak között kör alakú interpunkciók ismerhetők fel.
Méret: átmérő: 23 cm, v. 5,7-6,2 cm
Leltári szám: II-2200

LEG I A PF

Kat. 109. Bélyeges téglá, hypocaustum téglá.

Bélyeg: LEG I A PF – *tabula ansata* keretben? A felszínét habarcs fedi a betűk nehezen felismerhetők.
Méret: á. 23 cm, v. 7,5-8,5 cm
Leltári szám: II-2946? Nagyon kopott

Kat. 110. Bélyeges téglá, hypocaustum téglá.

Bélyeg: LEG I A PF – *tabula ansata* keretben. A felszínét habarcs borítja.
Méret: á. 23,5 cm, v. 7,8-8,5 cm
Leltári szám: II-2966

Kat. 111. Bélyeges téglá, hypocaustum téglá.

Bélyeg: LEG I] A PF - *tabula ansata* keretben? A felszínét habarcs fedi, nehezen felismerhetők az egyes betűk.
Méret: á. 23,3 cm, v. 7,8-8 cm
Leltári szám: II-2950

L I A PF ANT

Kat. 112. Bélyeges téglá, tegula.

Bélyeg: L I A PF ANT – ANT ligatúra. A felszínét részlegesen meszes réteg fedi.
Méret: 55 x 53 x 2,5 cm
Leltári szám: nincs

LEG I AD PF

Kat. 113. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG] I AD PF – a P és F betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 5,5 cm

Leltári szám: II-4321

Kat. 114. Bélyeges téglá töredéke, later?

Bélyeg: LEG] I AD [PF?] – *tabula ansata* keretelésben. A P? és F? betűkből csak a szár őrződött meg.

Méret: v. 5 cm

Leltári szám: II-2235

Kat. 115. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I AD P[F] – egyszerű keretben.

Méret: 18 x 18,4 x 2,7 cm

Leltári szám: II-2141

Kat. 116. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I]AD PF – *tabula ansata*ban. Rossz megőrződésű bélyeg.

Méret: 9 x 12,4 x 3,1 cm

Leltári szám: II-4320

Kat. 117. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD PF – *tabula ansata* keretelésben.

Méret: v. 3,5-3,7 cm

Leltári szám: II-2920

Kat. 118. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD[.

Méret: 19 x 18 x 3 cm

Leltári szám: II-2198

Kat. 119. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG] I AD PF – *tabula ansata* keretben?

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2140

Kat. 120. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD PF – A PF csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 2,8-3 cm

Leltári szám: II-2845

Kat. 121. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I AD PF – *tabula ansata* keretben, az eleje sérült.

Méret: v. 3,6 cm

Leltári szám: II-2157

Kat. 122. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG I A[D] PF. A D betűt habarcs fedi.

Méret: 27,2 x 25 x 5-5,8 cm

Leltári szám: II-2212

Kat. 123. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE]G I AD PF

Méret: 28,8 x 22,5 x 2,4-3,4 cm

Leltári szám: nincs

LEG I ADI PF?

Kat. 124. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI II – az utolsó két betű csak részlegesen őrződött meg, talán PF? A felszíne több helyen sérült.

Méret: 43 x 48,8 x 3-3,6 cm

Leltári szám: nincs

LEG I ADI PF AN

Kat. 125. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI PF AN[T? - *tabula ansata* keretben.

Méret: v. 3,4-3,8 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 126. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG] I ADI PF AN – a felszín több helyen sérült. AN ligatúra.

Méret: v. 3,5 cm

Leltári szám: nincs

LEG I A PF AN

Kat. 127. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I] A PF AN – AN ligatúra.

Méret: v. 2,4 cm

Leltári szám: II-2139

Kat. 128. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A P[- *tabula ansata* keretben. A bélyeg több helyen sérült.

Méret: v. 2,3-2,5 cm

Leltári szám: II-2868

LEG I AD PF AAN

Kat. 129. Bélyeges téglá töredéke, hypocaustum része.

Bélyeg: LEG I [AD] PF AAN – a felszín több helyen sérült, részlegesen habarcs borítja

Méret: 16,5 x 20,5 x 6,7-7,1 cm

Leltári szám: nincs

LEG I ADI PF AANT

Kat. 130. Bélyeges téglá, hypocaustum.

Bélyeg: LEG I ADI PF AANT – AN ligatúra. A felszíne nagyon kopott, pár betű csak nagyon halványan látszik.

Méret: 20 x 20 x 7,8-8 cm

Leltári szám: II-2966

LEG[

Kat. 131. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG[- Az L és E betűk között egy háromszög formájú interpunkció található.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: II-3029

Kat. 132. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE[- *tabula ansata* keretben. Felszíne több helyen sérült.

Méret: 13 x 16,3 x 2,8 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 133. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG[- a felszín nagyon rossz megőrzésű, habarcs borítja.

Méret: 29,8 x 20,5 x 6,5-6,9 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 134. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG[

Méret: 25,5 x 23,8 x 3,3-3,9 cm

Leltári szám: nincs

LEG I AD – retrograd bélyeg töredékes

Kat. 135. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A LEG I A[retrograd bélyeget *tabula ansata* keretelés határol.

Méret: 14-15 x 15-19 x 3,2 cm

Leltári szám: II-2923

Kat. 136. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Felszín repedezett. Retrograd bélyeg: L]EG I A[D. A D betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 1,7-2,2 cm

Leltári szám: II-2838

Kat. 137. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Tabula ansata keretelésben LEG I AD retrograd bélyeg. Az A és D betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,6 cm

Leltári szám: II-2236

Kat. 138. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrograd bélyeg töredéke: LEG I V[.

Méret: 12,5-20,9 x 13,6 x 3,6 cm

Leltári szám: II-2211 áthúzva, II-4323

Kat. 139. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Retrograd bélyeg: LEG I AD[*tabula ansata* keretelésben (csak az eleje maradt meg).

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II-2865

Kat. 140. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Retrograd bélyeg: L]EG I V[.

Méret: v. 1,5 cm

Leltári szám: II-2924

Kat. 141. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrograd bélyeg: LEG I VD. A felszínét kruszta borítja.

Méret: v. 3,3 cm

Leltári szám: II-3032

Kat. 142. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrograd bélyeg: LEG I AD – *tabula ansata* keretelésben. A felszínét részlegesen kruszta borítja.

Méret: 21-29 x 30 x 3,2 cm

Leltári szám: II-2214

Kat. 143. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Retrograd bélyeg: LEG I A[- rossz megőrzésű, talán *tabula ansata* keretelésben?

Méret: 19-20 x 12-13 x 2,2 cm

Leltári szám: II-2191

Kat. 144. Bélyeges téglá töredéke.

Retrograd szinte olvashatatlan bélyeg: L[E]G

[I] V[- az E, G és V betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2179

Kat. 145. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben, melynek az L betű előtti része csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 4 cm

Leltári szám: II-3012

Kat. 146. Bélyeges téglá töredéke.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben. A betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: 10-10,5 x 14,5-15 x 3 cm

Leltári szám: II-2173? - nagyon halvány

Kat. 147. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: [L]EG I AD – retrográd. Az E és a D betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: 9 x 11,8 x 3,2 cm

Leltári szám: II-2858

Kat. 148. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: L]EG I AD – retrográd.

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2202

Kat. 149. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I VD – retrográd. Az L, E és D betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 3,8 cm

Leltári szám: II-3030

Kat. 150. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I VD – retrográd.

Méret: 19 x 12 x 2,6 cm

Leltári szám: II-2224

Kat. 151. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG [I] V – retrográd. A felszín nagyon rossz megőrződésű.

Méret: v. 1,8 cm

Leltári szám: II-2968

Kat. 152. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 1,6-1,8 cm

Leltári szám: II-3019

Kat. 153. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben. A D betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3-3,8 cm

Leltári szám: II-2193

Kat. 154. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I V[- *tabula ansata?* keretben. A keretelés felső része nem ismerhető fel. A felszín sérült, a bélyeg nagyon rossz megőrződésű.

Méret: 4-4,2 cm

Leltári szám: II-2807

Kat. 155. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg:]AD – retrográd, *tabula ansata* keretben. Az A csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3-3,9 cm

Leltári szám: II-2223

Kat. 156. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd, *tabula ansata* keretben. Az A betű csak részlegesen őrződött meg. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 3-3,2 cm

Leltári szám: II-3001

Kat. 157. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben. A felszín több helyen sérült. A D betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 2,3-2,8 cm

Leltári szám: II-2889?

Kat. 158. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2,5 cm

Leltári szám: II-2230

Kat. 159. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 1,8-2,1 cm

Leltári szám: II-2201

Kat. 160. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd. A keretelés felső és jobb oldali része nem kivehető. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2,2 cm
Leltári szám: II-2172

Kat. 161. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben. A keret felső része nem ismerhető fel.

Méret: v. 3,8 cm
Leltári szám: II-2164

Kat. 162. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd, *tabula ansata* keretben. A felszíne több helyen sérült.

Méret: v. 2,4 cm
Leltári szám: II-2894

Kat. 163. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I AD – retrográd.
Méret: v. 3,4 cm
Leltári szám: II-2324? - halvány

Kat. 164. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I] AD – retrográd. Háromszög záródású a keret.

Méret: 16 x 12,5 x 2,2 cm
Leltári szám: II-2863

Kat. 165. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben.

Méret: v. 3,8 cm
Leltári szám: II-2222

Kat. 166. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG] I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben?

Méret: v. 2,2 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 167. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd.
Méret: 26,6x 17 x 1,6-2,2 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 168. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd. Az L, E, A és D csak részlegesen őrződött meg.
Méret: 33 x 17 x 2-2,8 cm
Leltári szám: II-3020

Kat. 169. Bélyeges téglá töredéke, hypocaustum?

Bélyeg: LEG I AD – retrográd. A felszínét habarcs borítja.

Méret: 15,5 x 13,8 x 3,5-5 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 170. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A] – retrográd, *tabula ansata* keretben?

Méret: 43 x 23,5 x 3,5-4 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 171. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD[- a felszíne több helyen sérült. Az L betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: v. 3,5-3,8 cm
Leltári szám: II-2234

Kat. 172. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LE]G [I] AD – retrográd. A felszín több helyen sérült, részlegesen a felszínét meszes habarcsos réteg fedi.

Méret: v. 5,2-5,6 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 173. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD – retrográd, *tabula ansata* keretben? részlegesen meszes üledék található rajta. A felszíne nagyon kopott.

Méret: 40,5 x 40 x 3,3-4 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 174. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LE]G I AD – retrográd.
Méret: v. 2-2,3 cm

Leltári szám: II-2202? Kopott

Kat. 175. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I A[- retrográd. A betűk nehezen kivehetők, mivel a felszínét részlegesen meszes réteg fedi.

Méret: v. 3 cm
Leltári szám: II-4532? - kopott

LEG I ADI - retrograd

Kat. 176. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Nehezen kivehető retrográd bélyeg: L]EG I VDI.

Méret: 16,5-24,3 x 10-11 x 2,3 cm
Leltári szám: II-4317

Kat. 177. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]EG I ADI – retrográd, *tabula ansata* keretben.

Méret: v. 3-4 cm

Leltári szám: II-2187

Kat. 178. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg:]G I ADI[- retrográd.

Méret: 8,8 x 21 x 2,4-3,2 cm

Leltári szám: II-2809

Kat. 179. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg:]I ADI – retrográd. A G és I betűk csak részlegesen őrződtek meg. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 2-2,5 cm

Leltári szám: II-2205

Kat. 180. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – retrográd. A felszíne több helyen sérült.

Méret: v. 2,8 cm

Leltári szám: II-2196

Kat. 181. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG] I ADI[- retrográd. A felszíne több helyen sérült.

Méret: 15,5 x 13,2 x 2,2-2,5 cm

Leltári szám: II-2926?

Kat. 182. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – retrográd. A felszín nagyon kopott, pár betű szinte felismerhetetlen.

Méret: v. 3,4-3,7 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 183. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – retrográd. A felszínét habarcs borítja, ezért nehezen felismerhetők az egyes betűk. A bélyeg végén egy kutya láblenyomata ismerhető fel.

Méret: v. 3,3-3,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 184. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG [I A]DI – retrográd. A felszín több helyen sérült. Az L, G, A, D és I betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,5-3 cm

Leltári szám: II-2950

Kat. 185. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – retrográd. A felszín több helyen sérült. Az E, D és I betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 2,5-3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 186. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADI – retrográd. A felszíne több helyen sérült. Pár betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: 43 x 53,6 x 2,6-2,8 cm

Leltári szám: nincs

LEG I ADIE - retrograd

Kat. 187. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrográd bélyeg: LEG I ADIE.

Méret: v. 2,8 cm

Leltári szám: II-2876

Kat. 188. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Retrográd? nagyon rossz megőrződésű bélyeg:] VDIE

Méret: v. 3,2 cm

Leltári szám: II-2874

Kat. 189. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I VDIE – retrográd.

Méret: 21,2 x 12,5 x 1,8 cm

Leltári szám: II-2855

Kat. 190. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I VDIE – retrográd. Az L és IE betűk csak részlegesen őrződtek meg.

Méret: v. 1,8 cm

Leltári szám: II-2215

Kat. 191. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADIE – retrográd.

Méret: v. 3,2-3,3 cm

Leltári szám: II-2890?

Kat. 192. Bélyeges téglá töredéke, imbrex?

Bélyeg: LEG I] ADIE – retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: 15,5 x 10 x 2,2-2,3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 193. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I A]DIE – retrográd.

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 194. Bélyeges téglá töredéke, later.

Bélyeg: LEG] I ADIE? - retrográd? A felszíne nagyon rossz megőrződésű.

Méret: 17 x 7,7 x 4-5,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 195. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I [A]DIE – retrográd. A felszíne több helyen sérült

Méret: 50 x 15,7 x 1,6-2 cm

Leltári szám: nincs

LEG I AD PF - retrograd

Kat. 196. Bélyeges téglá töredéke, imbrex?

Bélyeg: LEG I VD PF – retrográd. A téglá felszíne több helyen sérült.

Méret: 2-2,5 cm

Leltári szám: II-2175

Kat. 197. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: Leg I AD PF – retrográd.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: II-2882

Kat. 198. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD PF – retrográd, *tabula ansata* keretben. részlegesen a bélyeget habarcs borítja.

Méret: 22,7 x 21 x 3,3-3,6 cm

Leltári szám: II-2875

Kat. 199. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I AD PF – retrográd, *tabula ansata* keretben? A felszíne elég rossz megőrződésű.

Méret: 20,5 x 35 x 3-4 cm

Leltári szám: nincs

LEG I AD PIF?

Kat. 200. Bélyeges téglá, hypocaustum.

Bélyeg: LEG I AD PIF? - retrográd.

Méret: á. 22 cm, v. 3,5-7,8 cm

Leltári szám: II-2966

LEG I ADIE PF - retrograd

Kat. 201. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I ADIE PF? - retrográd. A felszín több helyen sérült. A bélyeg rossz megőrződésű.

Méret: 16 x 27,5 x 3-3,2 cm

Leltári szám: nincs

LEG[- retrograd

Kat. 202. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Retrográd bélyeg: LEG[

Méret: v. 2,2 cm

Leltári szám: II-2177

Kat. 203. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Retrográd bélyeg: LEG[

Méret: 8-11,5 x 16,2 x 2 cm

Leltári szám: II-2210

Kat. 204. Bélyeges téglá töredéke, imbrex?

Bélyeg: LEG[– retrográd.

Méret: 9,5 x 7,5 x 2-2,2 cm

Leltári szám: II-2161

Kat. 205. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd. Az L betű csak részlegesen őrződött meg.

Méret: 9 x 12,4 x 1,7-2 cm

Leltári szám: II-2153? - halvány, kopott

Kat. 206. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 1,8 cm

Leltári szám: II-2181

Kat. 207. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd. A felszín több helyen sérült.

Méret: v. 1,8-2 cm

Leltári szám: II-2145

Kat. 208. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd. A bélyeg felső része nem látható.

Méret: v. 1,8 cm

Leltári szám: II-2183

Kat. 209. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd.
Méret: 11 x 11,5 x 2,2 cm
Leltári szám: II-2184

Kat. 210. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG[- retrográd.
Méret: v. 3,4-3,8 cm
Leltári szám: II-3002

Kat. 211. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG[- retrográd.
Méret: v. 2,2 c
Leltári szám: nincs

Kat. 212. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG[- retrográd, *tabula ansata* keretben.
Méret: v. 3,2-3,5 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 213. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG[- retrográd
Méret: v. 3,2-3,5 cm
Leltári szám: II-2170

LEG I[- retrograd

Kat. 214. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE[G] I [- retrográd, nagyon rossz megőrződésű.
Méret: v. 3,3 cm
Leltári szám: II-2877

Kat. 215. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LEG I [- retrográd. Az I csak részlegesen őrződött meg.
Méret: 11 x 9 x 1,8 cm
Leltári szám: II-2914? - kopott

Kat. 216. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: LEG I [- retrográd. Az I csak részlegesen őrződött meg.
Méret: v. 4,5 cm
Leltári szám: II-4322

Kat. 217. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I[- retrográd, *tabula ansata* keretben. A téglá felszíne nagyon rossz megőrződésű, potyog szét.
Méret: v. 3,4 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 218. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LEG I[- retrográd. *Tabula ansata* keretben. A felszínét meszes habarcsos anyag borítja, ezért nem kivehető az egész bélyeg.
Méret: 36 x 41 x 3,8 cm
Leltári szám: nincs

LE[- retrograd

Kat. 219. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: LE[- retrográd.
Méret: v. 2,1 cm
Leltári szám: II-2918

Kat. 220. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE[- retrográd. Az E betű csak részlegesen őrződött meg.
Méret: v. 3,2 cm
Leltári szám: nincs

Kat. 221. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: LE[
Méret: v. 3,2 cm
Leltári szám: II-2944

Kat. 222. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Előre mélyített mezőben fent három oldalt három, lent két háromszög (0,3-0,4 cm szélességűek és magasságúak). Bélyeg: LE? - retrográd. A felszín több helyen sérült, ezért a bélyeg nehezen kivehető.
Méret: 36 x 19 x 3,8 cm
Leltári szám: nincs

Több bélyeg egy téglán:

Kat. 223. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Dupla bélyeg ami részlegesen elfedik egymást. Az elsőből csak mintha egy *tabula ansata* keretelés, míg a másikon egy D betű vehető ki.
Méret: v. 2 cm
Leltári szám: II-2880

Kat. 224. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Két bélyeg töredéke található. Feltételezhetően elhelyezkedésük alapján keresztezhettek egymást. Az egyikből csak egy L, míg a másikkól egy részleges I? Betű ismerhető fel.
Méret: v. 3,2-3,4 cm
Leltári szám: II-2199? Nagyon halvány

Kat. 225. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

A téglá felszínén két bélyeg található (mindkét bélyeg a LEG I AD – *tabula ansata* keretben. Mindkét esetben a bélyeg alsó része hiányzik, így a betűk is csak részlegesen őrződtek meg. 1. bélyeg: LEG I AD, 2. bélyeg: LEG] I AD.

Méret: 30 x 20,5 x 2-2,4 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 226. Bélyeges téglá töredéke, later.

A téglán két bélyeg nyomai ismerhetők fel. Mivel a felszín nagyon rossz megőrződésű, repedezett az első bélyegből egy A, míg a másikkól csak a keretelés egy része ismerhető fel.

Méret: 26,8 x 17,3 x 5-6 cm

Leltári szám: nincs

Bélyeg nélküli illetve olvashatatlan bélyegű leletek:

Kat. 227. Bélyeges téglá töredéke, tegula?

Bélyeg: olvashatatlan, egyértelműen csak a *tabula ansata* keretelés ismerhető fel. Felszín nagyon rossz állapotú, potyog szét.

Méret: v. 2,5-2,6 cm

Leltári szám: II-2168

Kat. 228. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: olvashatatlan, a felszín sérülése miatt.

Méret: v. 3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 229. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Bélyeg: csak egy C betű vehető ki illetve szemben vele mintha egy fordított C körvonala volna.

Méret: v. 2,3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 230. Bélyeges téglá töredéke, imbrex.

Bélyeg: szinte olvashatatlan, talán LEG I AD? Retrográd bélyege?

Méret: v. 2,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 231. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A felszínét meszes habarcsos anyag borítja, ezért a bélyeg megmaradt része olvashatatlan.

Méret: v. 3,5 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 232. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A felszín nagyon kopott. Pár betű nagyon halvány sziluetje ismerhető fel.

Méret: 29 x 29,5 x 2,3-2,6 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 233. Bélyeges téglá töredéke, later.

A felszín egy részét habarcs borítja. A bélyeg nagyon kopott, részlegesen egy A betű sziluetje ismerhető fel középtájt.

Méret: 26,8 x 27 x 4,5-5,4 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 234. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A bélyeg töredékes, felszíne nagyon kopott. Talán egy F betű és talán *tabula ansata* keretelés töredéke ismerhető fel.

Méret: 55 x 28,5 x 3-3,8 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 235. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

A felszín nagyon kopott. részlegesen felismerhető a keretelés.

Méret: 62,5 x 23,8 x 3,2-4,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 236. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Csak a bélyeg kerete őrződött meg.

Méret: 21 x 5,2 x 2,2 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 237. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Csak a bélyeg kerete őrződött meg.

Méret: 31,8 x 29,3 x 2,5-3 cm

Leltári szám: nincs

Kat. 238. Bélyeges téglá töredéke, tegula.

Csak a bélyeg eleje, talán *tabula ansata* kereteléssel? ismerhető fel.

Méret: v. 4-4,5 cm

Leltári szám: nincs

Véssett felirat:

Kat. 239. Feliratos téglá töredéke, tegula.

Véssett felirat: NO betűk felismerhetőek egy harmadik betű részlegesen kivehető a törésnél talán egy P?

Méret: v. 2 cm

Leltári szám: II-3034? - nagyon halvány

Irodalom

- ALAPI, Gy. 1915: A Komáromi Múzeum római régiségei. *Archaeologiai Értesítő* 35, 336–341.
- BAKOS, M. – LÁNYI, V. – TORBÁGYI, M. 1994: *Römische Münzen in der Museumssammlung*. Komárno.
- FEHÉRVÁRYOVÁ, M. 1986: Pôsobenie Múzea v rámci spolkovéj činnosti (1886–1945). In: *Sto rokov Múzea v Komárne 1886–1986*. Komárno, 11–46.
- FÉNYES, E. 1984: *Magyarország geographiai szótára I.* Szeged.
- FÉNYES, E. 1994: *Komárom vármegye leírása (1848)*. Pozsony.
- GASPÁR, D. – RATIMORSKÁ, P. 1983: *Kovania debničiek, zámky, držadlá, kľúče, klince a fragmenty panciera*. Komárno.
- GYULAI, R. 1888a: Adalékok megyénk római hódoltsága korához. *A Komárom-vármegyei és Komárom városi Történeti és Régészeti Egylet 1887. évi jelentése*, 1–10.
- GYULAI, R. 1888b: Az egylet gyűjteménye. *A Komárom-vármegyei és Komárom városi Történeti és Régészeti Egylet 1887. évi jelentése*, 42–48.
- GYULAI, R. 1889a: Az egylet gyűjteménye. *A Komárom-vármegyei és Komárom városi Történeti és Régészeti Egylet 1888. évi jelentése*, 7–15.
- GYULAI, R. 1889b: *Kalauz a Komárommegyei és Városi Történet-Régészeti-egylet Múzeumában*. Komárom.
- HARL, O. – LÓRINCZ, B. 2002: *Római kőtár VI. bástya, Komárom*. Komárno – Wien.
- HRNČIARIK, E. 2012: *Rímske kostené výrobky v zbierke Podunajského múzea v Komárne*. Komárno.
- KUZMOVÁ, K. 1992: *Terra Sigillata v zbierkach múzea*. Komárno.
- MÁCZA, M. 2011: Prehľad dejín múzea (1886–2011). In: *125 rokov Múzea v Komárne 1886–2011*. Komárno, 10–23.
- MILCH, Á. 1903: A monostori ásatások. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1901/2. évi értesítője*, 39–44.
- RATIMORSKÁ, P. 1984: *Rímske kamenné pamiatky v zbierkach Múzea*. Komárno.
- RATIMORSKÁ, P. – VIRÁGH, J. 1986: Vystavy Múzea (1886–1984). In: *Sto rokov Múzea v Komárne 1886–1986*. Komárno, 164–177.
- SZILÁGYI, J. 1933: *A Pannoniai bélyeges téglák*. Budapest.
- TÓTH KURUCZ, J. 1907: Leányvár. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1906. évi értesítője*, 40–68.
- TÓTH KURUCZ, J. 1908: A leányvári ásatások folytatása 1907-ben. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1907. évi értesítője*, 42–56.
- TÓTH KURUCZ, J. 1909: A leányvári ásatások folytatása 1908-ban. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1908. évi értesítője*, 46–55.
- TÓTH KURUCZ, J. 1910: A leányvári ásatások folytatása 1909-ben. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1909. évi értesítője*, 90–94.
- WESZELOVSZKY, J. 1903a: A Múzeum 1901 és 1902. évi gyarapodása. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1901/2. évi értesítője*, 9–14.

- WESZELOVSZKY, J. 1903b: Ásatások. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1901/2. évi értesítője*, 14–15.
- WESZELOVSZKY, J. 1904: Ásatások. *A Komáromvármegyei és Városi Muzeum-egyesület 1903. évi értesítője*, 10–11.
- ŽUNDÁLEK, I. – ŽUNDÁLEKOVÁ, B. 2012: *Rímske lampy a svietniky v zbierke Podunajského múzea v Komárne*. Komárno.

Fig. 1.

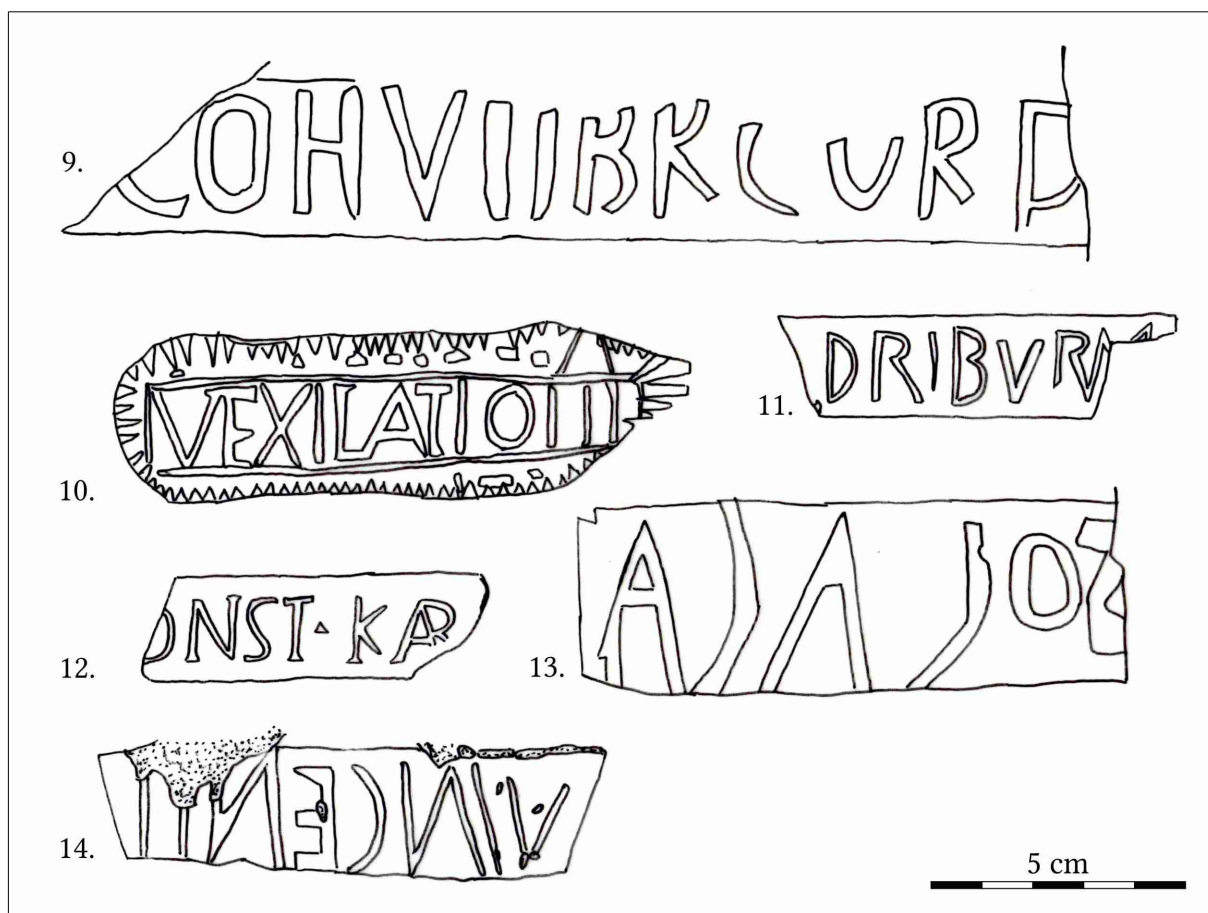

Fig. 2.

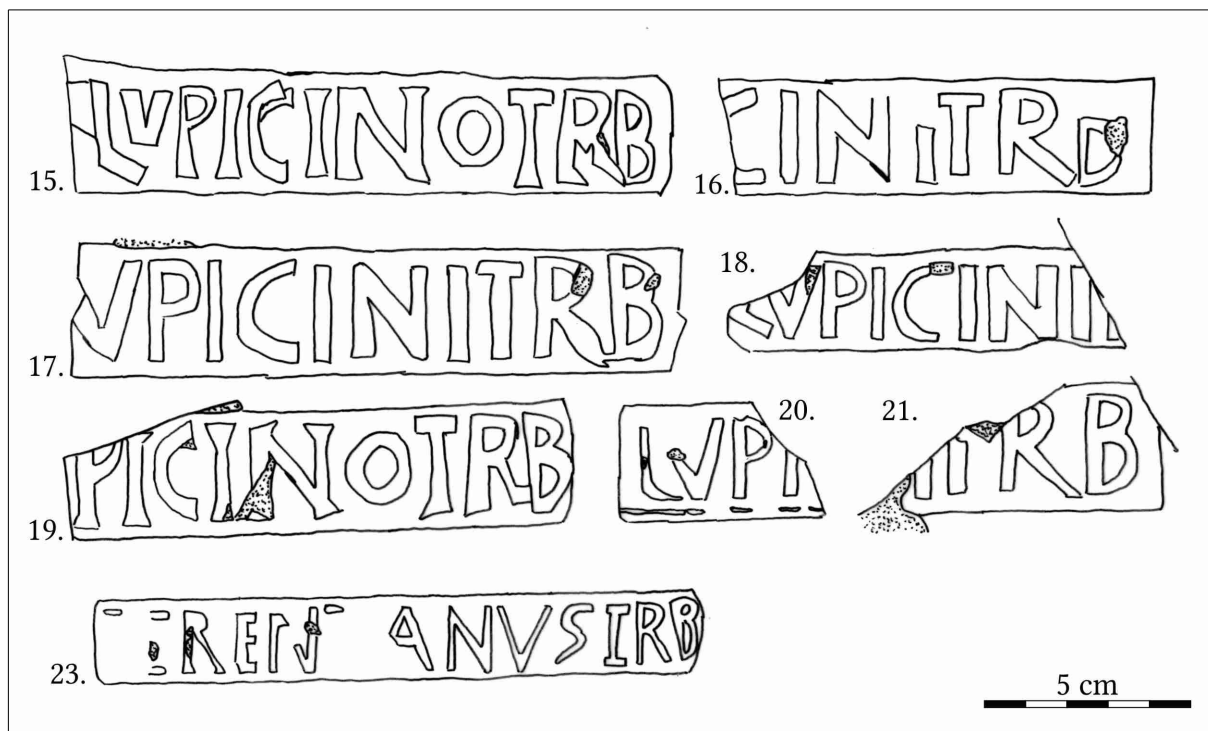

Fig. 3.

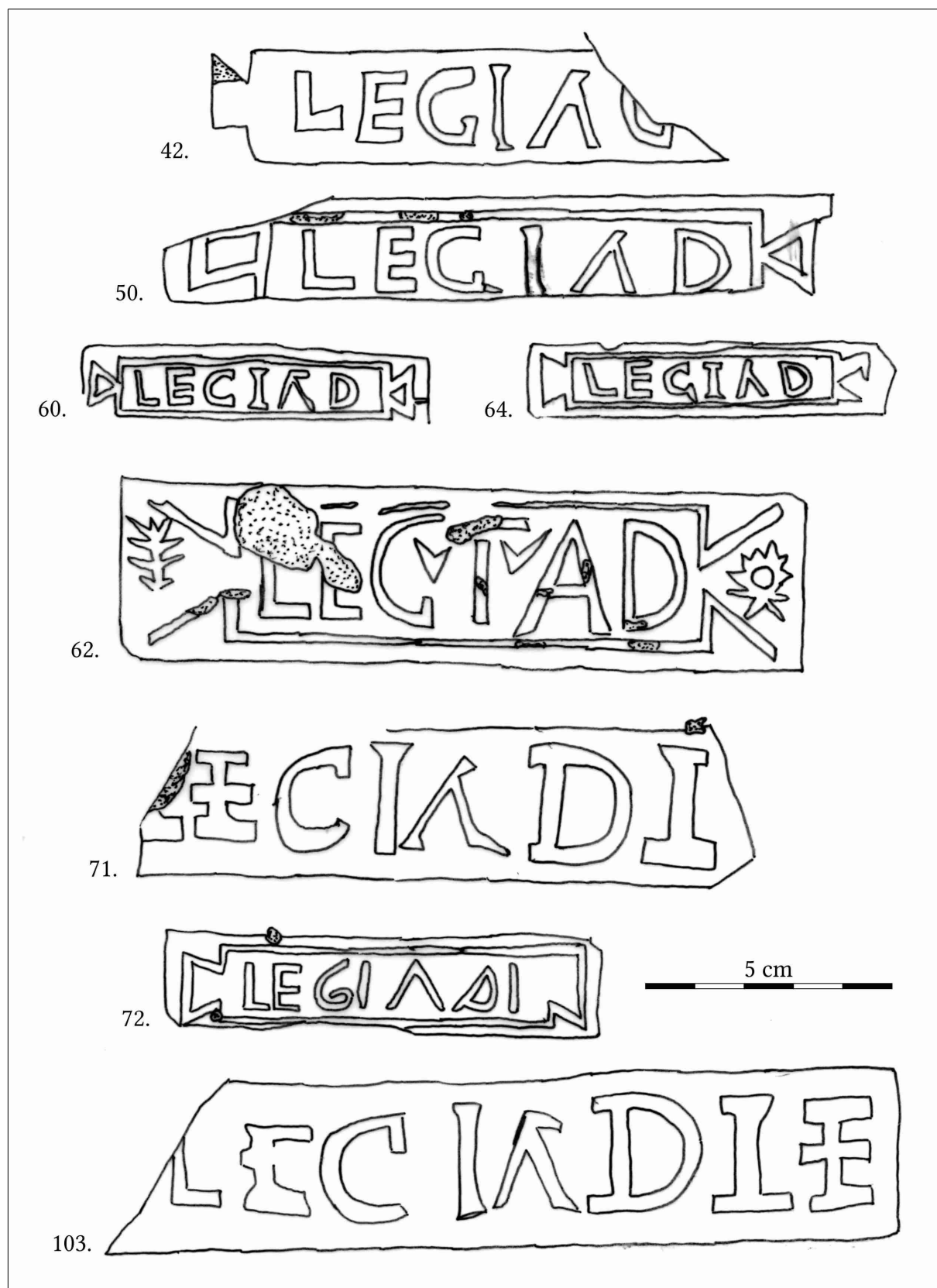

Fig. 4.

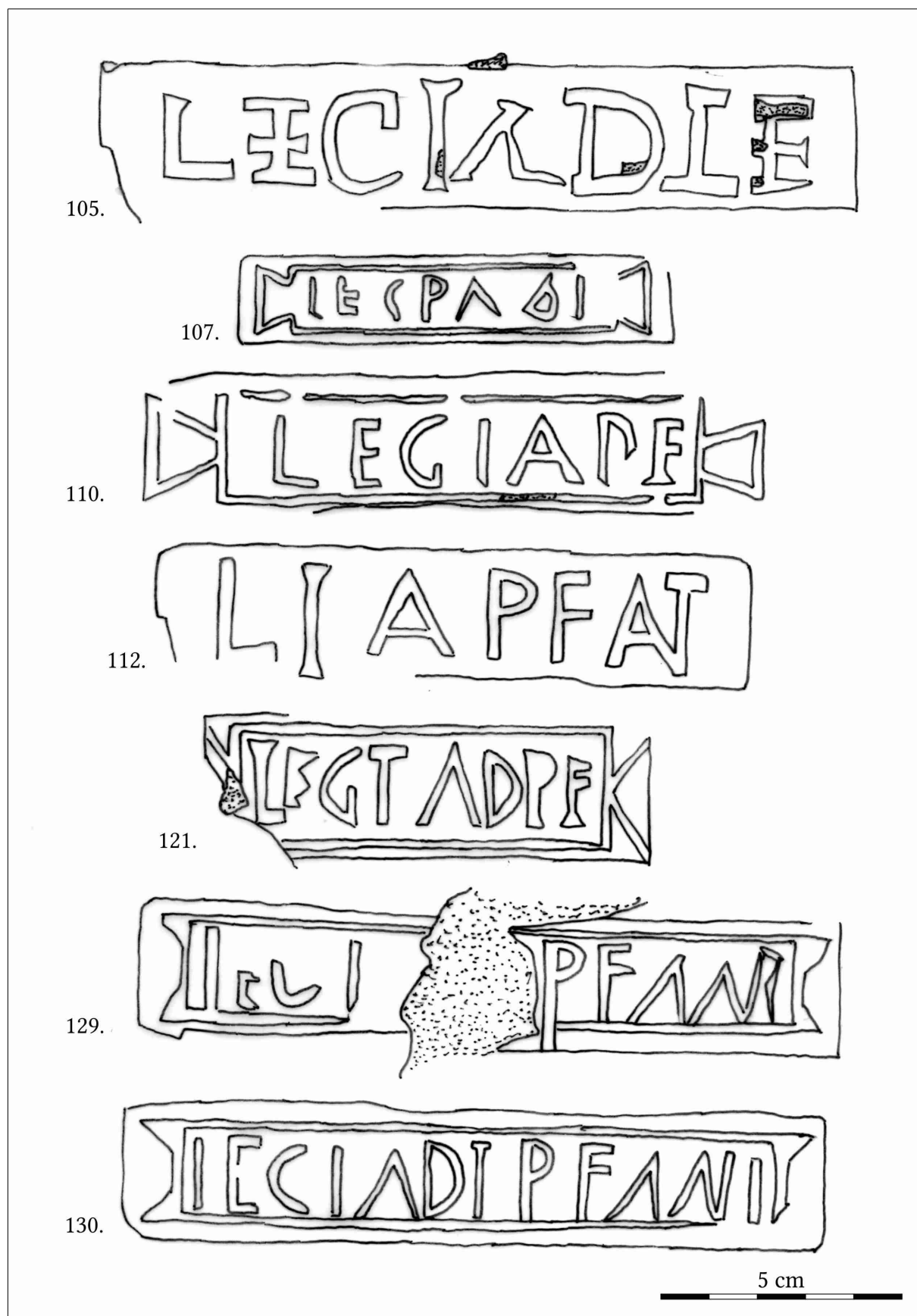

Fig. 5.

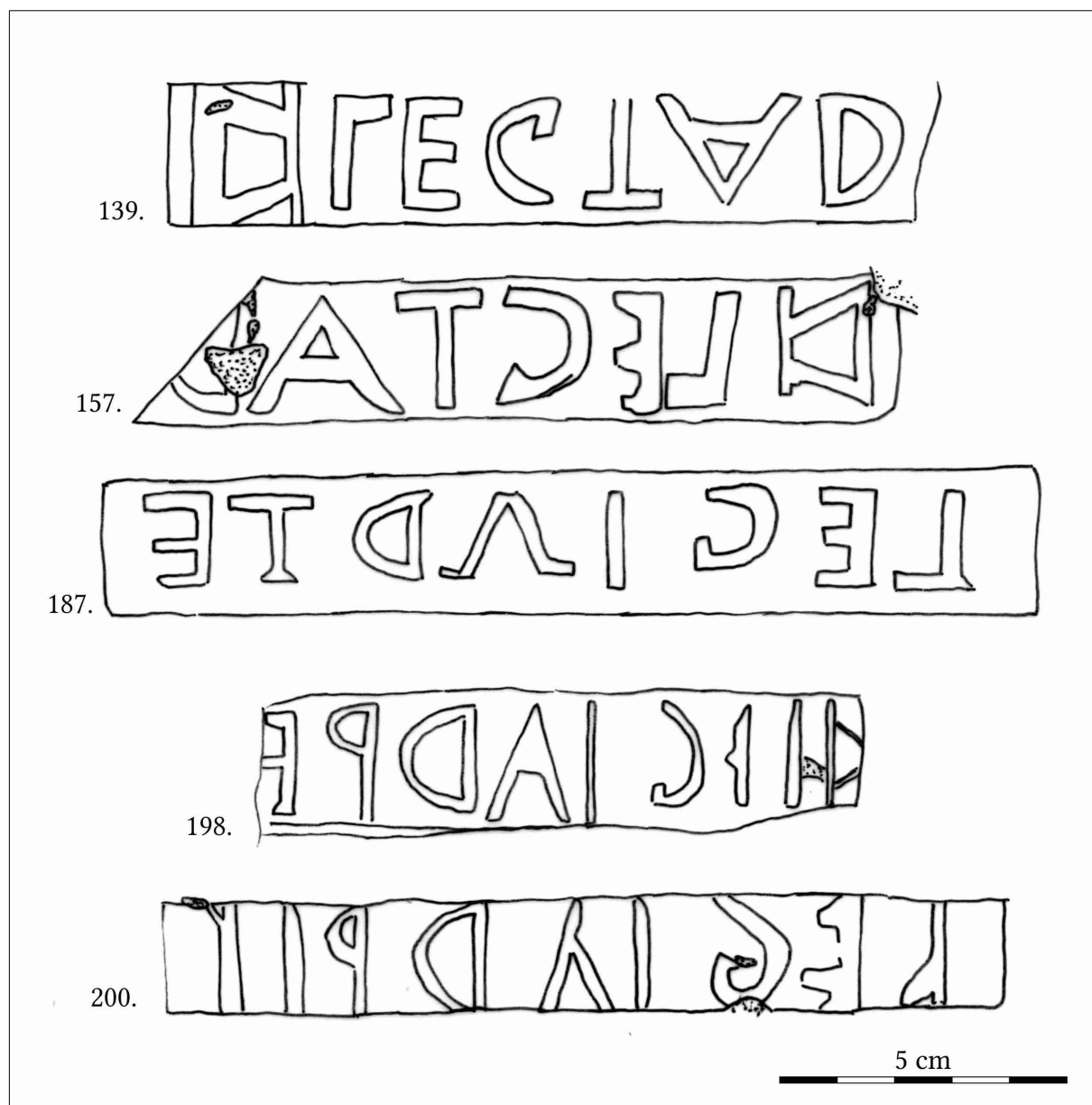

Fig. 6.